

BO

TEKST:
THIJS DEMEULEMEESTER
FOTO:
ALEXANDER D'HIET

VAN HET BOS

ALS BIJ JAN PIETER DE NUL EEN BOOM OMWAAIT, BELT HIJ KUNSTENAAR BART DE ZUTTER. DE BOOMTOVENAAR MAAKT POËTISCHE SCULPTUREN VAN TAKKEN, TWIJGEN, STAMMEN, STRONKEN OF SCHORSEN. KUNST IS VOOR HEM EEN NATUURLIJK GROEIPROCES DAT JE NIET KUNT OVERHAASTEN. 'SUCCES HOEFT EIGENLIJK NIET VOOR MIJ.'

SS



‘In mijn werk zit een boodschap van hoop en leven. Want hout is nooit echt dood. Ik geef het een nieuw leven.’

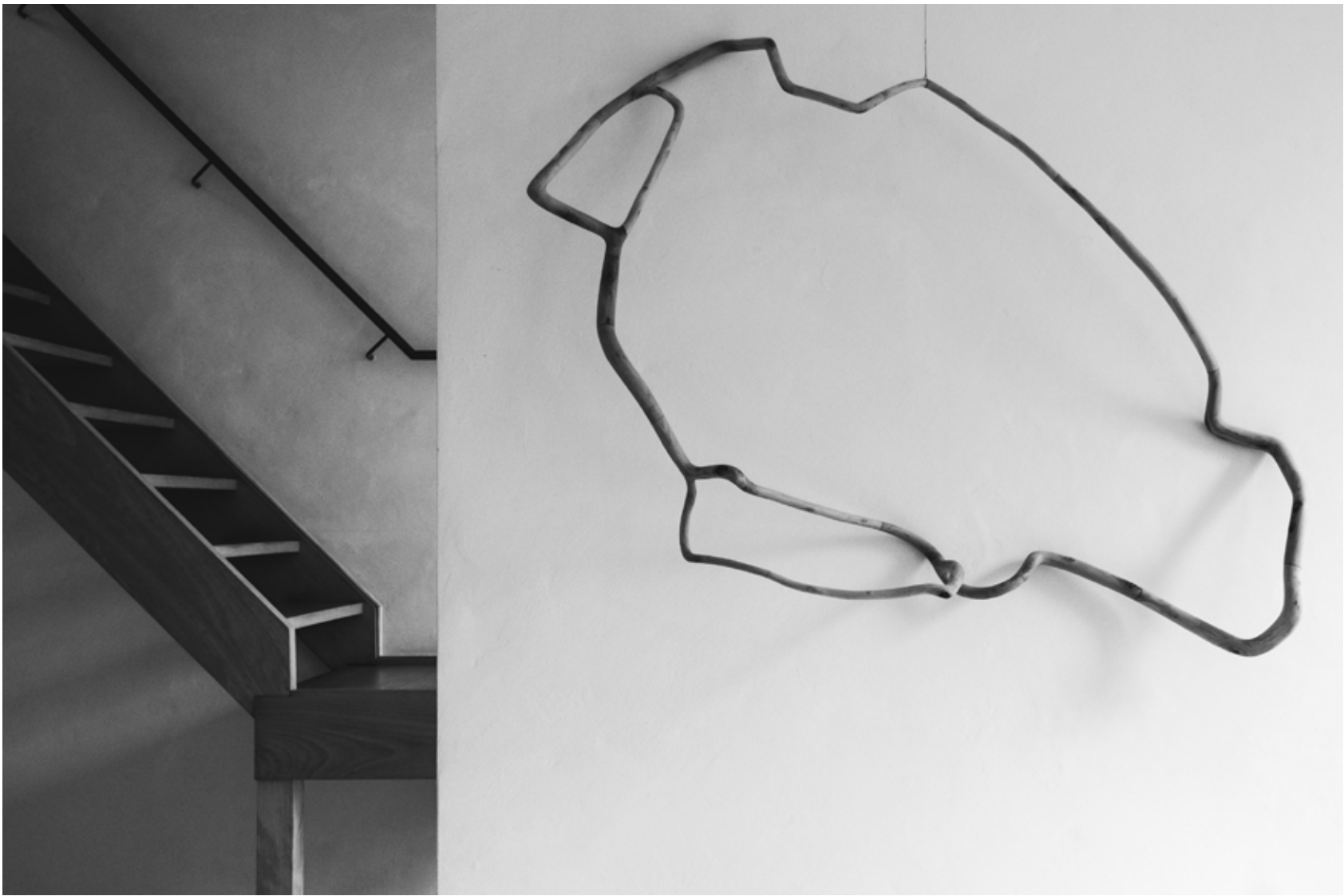
Bart De Zutter is een boom van een vent. Een natuurkracht. Maar ook een atypische artiest, die zich helemaal niet laat opjagen door de kunstwereld. Hij trekt zich graag terug in de bossen of in zijn atelier in Anzegem, waar hij alle tijd van de wereld neemt om werken te maken in hout en brons. ‘In een schilderswinkel canvas gaan kopen, dat is niks voor mij’, zegt hij. ‘Aan zo’n doek hangt nog geen geschiedenis. Ik wil vertrekken van levende materie uit de natuur.’

Boomstammen bijvoorbeeld. Of takken, twijgen en stronken. Of verdroogde klimop-ranken, die hij in een betonnen tafel bekist. ‘Sommige bomen liggen hier al twee jaar te wachten op mij. Andere takken heb ik al zeker vijftig keer in mijn handen gehad voor ik er iets mee maak. Verzamelaars vraag ik soms om een jaar geduld te hebben tot een werk af is’, zegt hij als hij ons rondleidt in zijn atelierwoning. Dat is uitzonderlijk, want hij laat er maar weinig mensen binnen. ‘Ik ben nogal timide. Het liefst werk ik hier alleen’, geeft hij toe. De bomen, takken en stronken die er staan, volstaan voor hem als ‘aanwezigheid’. Medewerkers wil De Zutter niet. Al het beeldhouwwerk doet hij eigenhandig met een arsenaal aan beitels, gutsen en handboren, ‘want machines geven geen organisch resultaat’. Edities maakt hij ook niet, zelfs niet in brons. En die bronzen pièces uniques, die giet hij het liefst gewoon zelf. ‘Tijdens mijn gietproces brandt het originele hout weg. Ik kan dus maar één exemplaar maken. Seriewerk interesseert me niet. Na twee keer hetzelfde doen ben ik het al beu’, zegt hij. ‘Succes hoeft eigenlijk niet voor mij. Kunstenaar kunnen zijn maakt me al gelukkig.’

Toch is zijn werk geliefd en gewild. ‘Ik krijg veel brieven van verzamelaars die er – zelfs na jaren – nog altijd troost of kracht uit putten. In mijn werk zit een boodschap van hoop en leven. Want hout is nooit echt dood. Ik geef het een nieuw leven.’

BEUK EN NOOT

In de hoek van zijn atelier staat de onderstam van een enorme beuk. Zo’n kolos van min-



BOVEN SERIEWERK INTERESSEERT KUNSTENAAR BART DE ZUTTER NIET. ‘NA TWEE KEER BEN IK DAT AL BEU.’

stens 5 meter omtrek waar je spontaan ontzag voor hebt. ‘Dit exemplaar werd gerooid in Beveren, omdat een hele rij aangetast was door een zwam. Bij de kap stonden zelfs mensen te huilen. Het ergste was: achteraf bleek dat die bomen zichzelf aan het herstellen waren van de zwam. Ze zijn dus onterecht geslachteerd. Na de kap heb ik die boom op de grond helemaal gereconstrueerd zoals hij oorspronkelijk was. Alle takken heb ik een voor een genummerd. Uit het binnenwerk van de onderstam hakte ik twee enorme beukennoten. De boom werd zo opnieuw bolster, de beuk werd weer noot. Het symbool van een nieuw begin.’

BOVEN BART DE ZUTTER MONTEERT TAKKEN VAAK TOT EEN ORGANISCHE WOLK, DIE EEN CONTINUE TAK LIJKT.



Bij De Zutter begint alles bij een idee of schets. Tijdens wandelingen in de natuur vindt hij takken of bomen in betekenisvolle vormen, waarmee hij die ideeën kan realiseren. ‘Ik weet intussen goed waar ik moet zoeken om bepaalde structuren of soorten te vinden’, zegt hij. ‘Ik ga het liefst op zoek in de herfst of winter, want dan zijn de bomen kaal en de takstructuren het duidelijkst. In het jachtseizoen kan dat wel eens tricky worden. Maar gelukkig heb ik een goed contact met boswachters en bouseigenaars.’

Het interessantst vindt hij splitsingen van takken. Van sommige maakt hij ‘wezens’: omgekeerde takken die schijnbaar een hoofd, benen en een hart hebben. Andere worden ‘wolken’. ‘Van deze appelaar heb ik bijvoorbeeld verschillende takken aan elkaar gemonteerd tot zo’n organische wolk, die één continue tak lijkt. Elke sculptuur is altijd gemaakt met hout van één boom. Een stuk vervangen is dus onmogelijk. Ik heb er geen probleem mee dat hout barst of blijft leven. Maar bepaalde verzamelaars vonden dat wel ambetant. Dus maak ik ook sculpturen in brons, omdat dat materiaal het dichtste de natuur benadert. Zeker als je het niet patineert.’

LIEVER GEEN MARMER

De ‘roots’ van Bart De Zutters kunstenaarschap liggen in het Meetjesland. Al spelend in de bossen en de velden voelde hij toen al een bijzondere connectie met de natuur. En nog altijd gebruikt hij als artiest uitsluitend natuurlijke materialen. ‘De mens verliest het contact met de natuur steeds ►



Elke sculptuur is altijd gemaakt met het hout van één boom.

meer. Terwijl het zo heilzaam kan zijn', zegt hij. 'De boomschors is als onze huid. En de sappen in een boom zijn als de bloedvaten in een lichaam.'

Opmerkelijk: na zijn studies beeldhouwkunst aan Sint-Lucas in Gent draaide De Zutter eind jaren 1980 twee jaar mee als 'marbrier' in een natuursteenbedrijf. Toch zit beeldhouwen in marmer er bij hem niet in. 'Ik zou het kunnen, maar in marmer werken vind ik te afstandelijk. Je hebt machines nodig, veiligheidsschoenen, een bril, werkkledij: alle directe contact met de materie is weg. Natuursteen is koud en hard, hout is warm en zacht. Het materiaal blijft leven, zelfs al is het gekapt.'

Internationaal werden figuren als David Nash of Giuseppe Penone wereldberoemd met hun boomsculpturen. Toch situeert De Zutter, die behalve beeldend kunstenaar ook leraar beeldhouwkunst is, zijn inspiratiebronnen elders: 'Ik voel me meer verwant met kunstenaars zoals Raoul De Keyser, René Heyvaert of Guy Mees. Het heeft te maken met hun eenvoud en stilte. Ik voel me daar beter bij', zegt hij.

LINKS AL HET BEELDHOUWERK DOET DE ZUTTER EIGENHANDIG IN ZIJN ATELIER, MET EEN ARSENAAL AAN BEITELS, GUTSEN EN HANDBOREN. **RECHTS** UIT DE ONDERSTAM VAN EEN ENORME BEUKENBOOM SCULPTEERDE DE KUNSTENAAR EEN BEUKENNOOT. 'HET SYMBOOL VAN EEN NIEUW BEGIN.'

DRAMA BIJ JAN DE NUL

Zelf bomen rooien voor een project zal De Zutter nooit doen. Hij gebruikt altijd snoeihout, gevonden takken of bomen die sowieso gekapt moesten worden. Zo belt Jan Pieter De Nul, de CEO van de baggergroep Jan De Nul, als er een boom is gesneuveld op zijn privédomein. Ook de ondernemersfamilie Vande Vyvere stelt haar bossen ter beschikking als De Zutter dat vraagt. 'Beide ondernemers zijn enorme natuurliefhebbers. Zo was er na een storm een enorme paardenkastanje omgevallen in het bos van Jan Pieter De Nul. Het was een dramatisch beeld: de wortelkluit stond verticaal recht. Ik heb er ter plekke alle aarde uitgepeuterd en die wortelcirkel tot een rechthoek geknipt. Als een soort memorial. Zo werd die omgewaaide boom een gigantische 'drukstempel, met een toevallig patroon van wortels', zegt De Zutter.

Een andere keer kwam hij ter plekke, toen er een enorme den moest worden gerooid in Avelgem. 'Die zieke boom was een landmark geworden: de grootvader van een Avelgemnaar had die ooit geplant. Ik besloot er een 'opgevouwen boomboek' van te maken, een buitensculptuur die de familiegeschiedenis moest bestendigen. De overgebleven stronk hakte ik tot een lessenaar. En ook de wortels heb ik blootgelegd. Die reiken nu als een hand naar die pupiter.' ►

RECHTS 'BOOT' WAS IN 2006 TE ZIEN TIJDENS DE KUNSTMANIFESTATIE BEAUFORT IN DE PANNE. EEN VERWIJZING NAAR DE DRAMATISCHE OVERTOCHTEN VAN VEEL BOOTVLUCHTELINGEN.



‘Sommige bomen liggen hier al twee jaar te wachten op mij.’



BOOTVLUCHTELINGEN

De Zutter vertaalt neergehaalde of neergevallen bomen naar een memorial. Hij geeft ze een nieuwe invulling en speelt daarbij in op de subtiële balans tussen het natuurlijke en artistieke. Iets wat ook geldt voor de majestueuze linde op het Gentse Sint-Annaplein die De Zutter in 2006 aanpakte. ‘Ik kende die boom maar al te goed: als student heb ik nog in die holle bast gestaan’, zegt hij. ‘Toen ze belden of ik iets met die boom wou aanvangen, kreeg ik maar een week de tijd om alles te regelen met de stadsdiensten. Een boom van 9,50 meter lang aan een kraan door de lucht zien zweven, was een onvergetelijk beeld. Voor het transport moesten we de drukke rotonde op het middaguur helemaal lamleggen.’

‘Vervoeren naar mijn atelier kon niet, want daar was te weinig plaats. Dus belde ik naar het baggerbedrijf De Nul, waar ik de boom kon bewerken en stockeren. Tijdens het beeldhouwen was ik zodanig geconcentreerd dat ik de tijd uit het oog verloor. Alle werknemers van De Nul waren al naar huis toen ik plots besepte dat ik opgesloten zat in het bedrijf. Ik heb de portier mogen bellen om me te komen bevrijden.’

‘Van die linde heb ik uiteindelijk een boot vol gaten gemaakt, die in 2006 tijdens de kunstmanifestatie Beaufort in De Panne te zien was en vandaag opgeslagen ligt bij Jan De Nul. Ik had toen net een pakkende reportage gezien over bootvluchtelingen, de vodden staken in de gaten van hun sloep.’ ♦

BART DE ZUTTER EXPOSEERDE AL BIJ GALERIE 10A
IN OTEGEM, GALERIE10A.BE
VAN 30 MEI TOT 4 JULI DOET DE ZUTTER EEN SOLO BIJ
GALERIE DE ZIENER IN ASSE, DEZIENER.BE
BARTDEZUTTER.BE